

ІСТОРІЯ ПРО ТРИЦЯТЬ ОДНОГО.

НАРОДНІ КАЗКИ Ч. 3.

ВОЛОДИМИР ГНАТЮК.

Історія
про Трицять одного

Ціна 10 центів.

1916.
НАКЛАДОМ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ
В СКРЕНТОН, ПА.

HARVARD UNIVERSITY
WIDENER LIBRARY

ІСТОРІЯ ПРО ТРИЦЯТЬ ОДНОГО.

Був раз один цар і мав трицять і одного сина. Коли той остатний народив ся, не знали вже, як його нахрестити, тому прозвали його Трицять один. Коли хлопці повиростали, вибирають ся шукати собі жінок, але Трицять одного не хотять брати з собою тому, що був ще малий. Зібрали ся вони всі трицять, кождий дістав одного коня і ще слугу. Трицять один збираєть ся йти з ними. Вони не хочуть його, що малий. Він плаче, що й він піде з ними. Каже йому батько: Не йди ти сину, ти ще малий і молодий, аби міг женити ся! Але той плакав повні три дни, доки батько не позволив йому йти з ними. Пішов він до стайні, вибрав собі коня, їде сам за ними. Доїздить до ліса, а там пасеть ся якийсь кінь. Каже той кінь до нього: Куди ти йдеш Трицять один? — Він злякав ся. Став, оглядає ся, хто говорить до нього, коли він нікого не бачить, лиш того коня. Рушив ся, а кінь знов говорить: Куди ти йдеш Трицять один? — Він знов став і думає: А Господи, хто то до мене говорить, коли я крім коня нікого не бачу? — Лиш пустив ся він іха-

ти далі, а кінь знов питаєть ся: Куди ти їдеш Трицять один? Стій! Я піду з тобою. Пусти свого коня на пашу, бо на своїм кони ніколи не дійдеш туди, куди ти пустив ся. Сідай на мене!

І страє ся кінь, став на нім гарний наряд. Сїв він на нього: А уважай, аби ти не впав! Як вилетів з ним в гору під хмари, перекинув ся через голову, той злетів з нього. Коли вже був недалеко землі, кінь підлетів під нього. Сїв він знов на нього, а кінь каже: Ну що, налякав ся? А не казав я, уважай на себе. Та се байка. І підлетів з ним знов попід хмари. Спустив ся троха низше і каже: Возьми люнету і диви ся наперед себе. що побачиш! — Він дивить ся і каже, що не бачить нічого, лише велику пустиню. — Ну тримай ся, поїдемо далі. Вилетів знов з ним попід хмари і знов спустив ся в долину: Диви ся тепер наперед себе, що побачиш! — Він дивить ся і каже: Тепер бачу далеко щось таке, як ворони. — Ну добре, ходім далі. Злетів він знов з ним, але дуже високо, а потім спустив ся в долину і каже: Оглянь ся позад себе, що побачиш? — Дивить ся він і каже: Тепер бачу се по заду, що перше було по переду. — Се твої брати. Тут будемо ждати

на них. Але скажу тобі вже тепер, що там, куди підемо, будете сватати ся. Вас є трицять один хлопців, а та жінка буде мати трицять одну дівчину. Там будемо ночувати. А тої жінки дім стоїть посеред моря. Вона відведе вас туди і зладить вам вечеру. Їду, що вам дасть, можете їсти, але в напитках буде отруя. Напитки можете проте лиш тоді пити, коли потиснеш ногу від стола і стіл обернеть ся так, що те, що стояло перед дівчатами, пересунеть ся перед вас.

Поки вони собі так балакали, надійшли тамті. А ти де тут узяв ся Трицять один? Коли ти пустив ся за нами?

На третій день.

А де ти дістав сього коня?

Був дома в стаді.

Ми не мали такого коня, то кінь не з нашого стада.

Дивлять ся, надходить стара баба. Питають ся її: Бабуню, де могли би ми тут переночувати?

Можете в мене.

А де ваш дім?

Тут нема ніде нічого, а мій дім посеред моря.

А як же ми дістанемо ся туди, коли нема ні моста, ні човна?

Зараз буде, я зараз справлю.

Відвязала запаску і розпростерла над море: Но йдїть, міст готовий!

А кїнь каже Трицять одному: Почекай но, газдо, вай вони йдуть, а я тобі тимчасом щось скажу. Коли підете до середини до дому і будете вечеряти, маєш тоді вкрасти той патинок, що надо дверми на сволоцї, бо як не вкрадеш, то всі там останете. Лиш як будеш його брати, то бери так, аби вїхто не видїв. Потому заложеш його на ногу і так перейдете море. Опісля заведе вас вона на нічлїг; на одній постели будете спати ви всі трицять один брат, а на другій постели всі трицять одна сестра. Але як полягаєте, уважай, щоби ти не заснав, бо там останете на все. Коли всі піснуть, тоді ти встань і потисни ногу у своїй постели, а потім піди до постелї дївчат і зроби так само. Тодї постїль із дївчатами пересунеть ся там, де ваша, а ваша там, де стояла постїль дївчат. Опісля позабираєш від дївчат вїнки і поставиш кожному братови при голові, а від братів позабираєш капелюхи та поставиш кождїй дївчинї при голові. По сїм сам ляжеш спати. За хвилию надїйде баба з великим ножем і схоче вас порізати. Але вона не спостережить ся і порі-

же свої власні доньки, бо вони будуть лежати на тій місци, де вам постелила. Як їх поріже, піде спати, а ви возьмете кожний свій капелюх та золотий вінець і скоро баба засне, перейдете з тим патинком море.

Тепер можеш йти.

Коли той увійшов, питає баба, за чим вони так ходять.

Хочемо женити ся.

Добре, мої діти. Вас є трицять один брат, а я маю трицять одну доньку, та можете в мене всі поженити ся. Але перше мусимо повечеряти, а потім будемо бесідувати.

При вечері їдять, кілька котрий хоче. Баба прислугує. По вечері принесла вина, поставила перед кожним чарку: Пийте, діти мої, напийте ся! Трицять один потиснув ногу від стола, стіл обернув ся, що ніхто й не бачив. Що стояло перед дівчатами, посунуло ся перед братів, а те що стояло перед братами, посунуло ся перед дівчата. Пють вино. Дівчата випили вино, але й випили отрую, бо вони не знали, що стіл обернув ся. Зараз почали йойкати, плакати. Але баба була знахорка івилічила їх, не стало ся їм ніщо. Трицять один устав від стола, проходить ся по хаті та все проду-

мує, як би здоймити той патинок. Здоймив зі сволока, що ніхто не побачив. Сховав його в кишеню та думає: Вже є патинок. Може нам Бог дозволить, що виберемо ся звідси! — А баба каже до них: Ану, діти, спати, бо швидко буде свитати. — Вийшли вони до другої кімнати: Ви, брати, лягайте тут на сю постіль, а мої доньки полягають на тамту та будете спати! — Пішла баба до своєї кімнати, позбирала зі стола, почистила. Коли думала, що вже всі позасипляли, взяла великий, острій ніж, увійшла до спальні та говорить сама до себе: Пождіть, царські синки, справлю я вам гостину й весіле. Будете ви добрі для моїх гостей завтра на паприкар і на печеню! А Трицять один не спить, усе чує. Баба острить іще ніж. Як поостирила, підійшла до постелі і кожному потягла тим великим ножем по шиї. Коли порізала їх усіх, сказала: Тепер лежіть так до рана. Буде з вас завтра добрий сніданок і обід для моїх гостей! — А баба не знала, що вона сама порізала свої доньки. Пішла спати. Коли Трицять один почув, що баба вже храпить, спить твердо, встав з постелі: Вставайте, брати, втікаймо звідси, поки можемо, бо останемо тут на віки віков. Ніколи вже звідси не вийдемо.

А брати розіспані, та муркотять, один: гм-гм, другий: га-га...

Вставайте, коли вам кажу!

Повставали вони, каже їм Трицять один: Беріть кожний свій капелюх і золотий вінець, що стоїть вам при головах. — Коли всі позбирали ся, Трицять один взув на ногу патинок, перейшли з ним море. Пробудила ся баба: Ей, біда, ото вивів мене в поле! Пропав мій патинок, що в нім переходить ся море; пропала моя трицять одна донька; пропали мої трицять один золотий вінок! Але чекай, прийдеш ти мені сюди. Нічого так не жалую, як того патинка, що в нім переходить ся море.

Каже кінь Трицять одному: Скажи їй, що прийдеш іще три рази.

Прийду, бабуню, прийду ще три рази.

Прийди лише. прийди, я буду на тебе ждати.

Посідали вони кожний на свого коня, ідуть. Приїхали до одної дороги, що розходила ся у два боки: Одна дорога сюди, друга туди. Кажуть брати до Трицять одного, що не хочуть його з собою, бо він малий. Але найстарший брат каже: Коли ви його не хочете, то не піду й я. Він оберіг

нас від смерти, як би не він, були би ми там усі остали. Коли ж ви його не берете з собою, то й я не піду з вами. Ви йдіть сюди, а ми підемо туди.

Розлучили ся вони там і ті оба приїхали до одного міста. А в тім місті був цар. Пішли вони просто до його палати і питають там, чи не потрібно послуги. Сторож відповідає, що не знає, може й треба, але запитає найяснішого царя.

Прийшов до царя вартівник і каже, що зголошують ся такі й такі два парубки, хотіли би вступити на службу. — Добре, най прийдуть сюди. — Завів їх вартівник до палати. Коли цар побачив їх, зараз пізнав, що вони не з простого роду та питає: Чого ви шукаєте?

Шукаємо служби, найясніший царю.

Добре, мені треба таких двох. Один з вас буде послугачем, а другий воротарем.

Згодили ся вони, що будуть служити і коні свої можуть гримати на стайни. Служать вони якийсь час. Трицять одному було дуже добре.

Брат завидував, що йому так добре, далеко ліпше, як воротареви. Що він видумав?

Пішов до царя: Дай Боже добрий день, найясніший царю.

Дай Боже й тобі, воротарю. Що скажеш?

Мій брат хвалив ся передо мною, що він принесе вам такий хліб, що його цілий полк війська буде їсти і ніколи не зість.

Добре, коли він так хвалив ся. Най прийде сюди.

Приходить: Дай Боже добрий день, найяснійший царю. Чого ви кликали мене?

Я кликав тебе тому, бо ти хвалив ся перед людьми, що принесеш мені такий хліб, що його буде їсти цілий полк війська і ніколи не зість.

Я не хвалив ся.

В мене нема ніякої бесіди. Мені казали люди і мушиш привести.

З тим вийшов він з кімнати. Приходить до стайні, упав на свого коня, так гірко плаче! Питає кінь: Чого плачеш, газдику мій?

Ай, як мені не плакати, коли мене так оббрехали, буцім то я хвалив ся, що принесу цареві такий хліб, що його буде їсти цілий полк війська і ніколи не зість. А як я його принесу, коли я навіть ніколи не чував про нього, не то, щоб я міг його принести.

Ну, нічого не плач. Поїдемо до баби, привеземо його.

Осідлав він коня, сів і пустив ся в дорогу. Коли доїхали до моря, каже кінв: Знаєш що, газдо? Тепер підеш до тої баби, де ви ночували. Той хліб лежить у пивниці, а на нїм повно павутини й пороху. Як будеш іти до середини до дому, перекинеш ся в малого панського песика, там дадуть тобі їсти й пити і будуть дуже тішити ся тобою.

Пішов він. Зайшов до сїний — то було якраз по обіді — перекинув ся в малого гарного песика. Вийшла баба, побачила його: Ай, який гарний песик. То певно гості лишили. Погодуйте його — каже до служниць. Дали йому смачного росолу, доброї печені й колача, нагодували порядно. Попоїв, вибіг на двір і, звичайно як песик, бігає від кутика до кутика. Забіг до пивниці. Вхопив хліб, на котрім було найбільше павутини й пороху, вибіг на подвірє, взув патинок, переступив море. Вибігла баба: Га, злодію, ти знов вивів мене в поле! Пропала в мене трицять одна донька, пропали трицять один золотий вінець, а тепер пропав хліб, що його може їсти цілий полк війська і ніколи не зїсти. Та нічого так не жалую, як того патанка. Але пожди, прийдеш ти ще мені сюди.

Кінь говорить: Скажи, що прийдеш іще два рази.

Прийду, бабуню, прийду ще два рази.

Добре, приходи, я жду на тебе. Вже я йму тебе.

Сів він на коня, ідуть. Приїзять до царя: Но, царю найяснійший, маєш хліб, за яким ти посилав мене.

Цар дуже втішився, зараз поставив коло нього полк війська. Крають, їдять, а хліб усе цілий. Цареві подобалося се дуже. Трицять одному ще ліпше, як було доси. Але братови знов завидно, бо про нього не дбав ніхто. Чи їсть, чи не їсть, ніхто не питав про те. Постановив він знов щось збрехати, щоби свого брата випхати звідти і самому піти на його місце. Приходить до царя: Дай Боже добрий день, найяснійший царю!

Дай Боже й тобі, воротарю. Що нового скажеш?

Я прийшов вам сказати, що мій брат хвалив ся, буцім то він принесе таку фляшку вина, що цілий полк війська буде з неї пити і ніколи не зможе випити.

Дуже гарно, коли він її може принести.

Прикликають його: Дай Боже добрий ден, найяснійший царю.

там не остав. А як прийдеш до хаті, перекинеш ся в гарну березову мітлу та станеш у куті за дверми в сінях.

Зліз він з коня, пустив його на пашу, а сам пішов. Увійшов до сінній і перекинув ся в гарну березову мітлу. Став у кутику за дверми, а баба надійшла і побачила: Ій, яка красна мітла! Звідки вона? Хто її приніс сюди? Хиба хто з гостей, бо инший ніхто. Але що навіть ніхто не згадав ні словечка про таку гарну мітлу! Дуже сподобала ся бабі мітла. Пообглядала її вона і знов поставила в кутик, а сама пішла до хати. Мітла зробила ся чоловіком. Побіг він до пивниці, забрав ту фляшку вина, що на ній найбільше павутини й пороху. Вийшов на подвіре, взув патинок, переступив море. Вибігла баба: Ей чекай, злодію, ото ти мене вивів у поле: Пропала моя трицять одна донька; пропав трицять один золотий вінець; пропав патинок, що в ній переходить ся море; пропав хліб, що його їсть цілий полк війська і не годен зісти; а тепер пропала фляшка вина, що з неї може пити полк війська і ніколи її не випити. Але нічого так мені не жаль, як патинка, що в ній переходить ся море. Та чекай, прийдеш ти ще мені. Йму я тебе!

Каже кінь: Відповіж, що прийдеш іще раз.

Прийду, бабко. прийду ще раз.

Приходи лиш, приходи, я жду.

Сів на коня. їдуть. Приїздять до паря, цар дуже втішив ся. Казав закликати полк вояків до тої фляшки і принести кожному чарку. Наливають у чарки кожному, пють те вино, всі попили ся, а фляшка повна. Дуже се сподобало ся цареві. Трицять одному тепер іще ліпше: він уже не слуга, не робить нічого, лише ходить із царем на прохід, сідає з ним до обіду, бо сильно цар полюбив його, що приніс йому такі дві річи. Але воротареви тепер іще гірше, бо зовсім ніхто не дбає про нього і не питає навіть, чи їв він децю, чи не їв нічого. Продумує він, що міг би ще сказати на свого брата, аби лиш його виїсти і самому дістати ся на його місце, де було би йому так добре. Думав, думав, пішов до царя: Дай Боже добрий день, царю найяснійший.

Дай Боже й тобі, мій воротарю. Що приносиш за новину?

Я прийшов вам сказати, що мій брат хвалив ся, буцім то він принесе золотого пташка, що виспіває сім років на перед, коли будуть урожайні, а коли голодні роки.

Добре. Най він ставить ся сюди.

Дай Боже добрий день, найяснійший царю.

Дай Боже й тобі, слуго мій вірний.

Чого ви мене кликали, царю найяснійший?

Ти знаєш чого. Казали люди, що ти обіцяв принести мені такого пташка, що виспіває сім років наперед, чи будуть урожайні, чи голодні літа. Мусиш його тепер принести.

То неправда, я не говорив, ані навіть ніколи не чував про нього; як же би я міг його принести?

В мене нема бесіди. Мені казали, що ти говорив, тепер мусиш принести.

Пішов він до стайні, упав на коня, так плаче гірко, що дальше немож. Що то за новина? — питає кінь. — Чого так плачеш? Скажи мені, газдику мій добрий.

Як мені не плакати, як мені не нарікати, коли на мене таке зложили, про що я навіть не чув ніколи: Маю принести цареві такого золотого пташка, що виспіває наперед на сім років, коли будуть урожайні і коли голодні роки. Коли до двадцять чотирьох годин його не принесу, зітнуть мені голову з плечий.

Не бій ся, не плач. Доволі мені, що я мушу стільки літати. Але то не буде за дармо. Потішимо ся ми. А тепер зладь ся, поїдемо до баби.

Осідлав коня, сів на нього, їде. Приїздять до моря, каже кінь: Знаєш що, гадздику мій добрий? Тепер так пильнуй себе, як свої очи, бо баба дуже стережить ся, дуже пильнуєть ся і ти готов звідти живий не вернути. Коли тепер підійдеш під хату, перекинеш ся в мурашку і пролізеши попід двері під ногу від бабиної постелі. Над постелею висить клітка, а в ній пташок. А вважай на себе, як будеш лізти до середини, щоби хто не став на тебе та не розтолочив. Коли ж баба засне твердо, зачне храпіти, ти встань, підійди до клітки, здойми її, але стиха, щоби баба не почувла, бо той пташок верещить, як клітку здоймиш. Ти на те не вважай, лиш хапай золоту клітку з пташком і утікай як найшвидше.

Пішов він. Перекинув ся в мурашку, вновз попід двері до хати, заліз під ногу від бабиної постелі і там чекає. Коли смеркло і гості порозходили ся, баба лягла, спить, уже й храпати почала. Думає він: Боже, вставати би мені по ту клітку, але як баба пробудить ся, вже мені звідси ні-

коли не вийти. Та що Бог дасть, те буде. Мушу її брати, коли сюди прийшов! Устав, здохнув золоту клітку з золотим пташком, пташок верещить, але баба не пробудила ся. Виходить він з хати, став у сінняшних дверех, пташок знов заверещав, але баба не почула. Вийшов на подвірє, як пташок заверещав у третє, баба збудила ся, скочила з постелі і на двір. Зловила його: Га, тут ти мені! Казала я тобі: Пожди, я тебе ще йму. Гарно, будуть мати гості завтра свіженьке місце.

Відобрала золоту клітку і повісила її знов на давнє місце, а його замкнула до великої зелізної клітки: Сиди тут до рана, а рано поїдеш до печі, посмакують тебе мої гості.

Дав Бог день, баба встала, убрала ся, пішла до міста на купно, а служниці наказала, аби напалила в зелізній печи сильно, а потому випустила з клітки того урвителя, посадила на тачки і всунула до печі, аби спік ся. Як вона верне з гістьми до дому, аби було все вже готове, аби мали, що їсти.

Пішла баба, а служниця палить у печи вуглем. Як уже добре напалила, прийшла до клітки: Ходи сюди, ти урвителью, підеш до печі! — Відомкнула клітку, він вийшов

з неї. — Сідай на сі тачки! — Він ляг на поперек тачок. — Не так лягай, але на поздовж! — Він знов ляг на поперек. — Диви ся, осле, не вмієш навіть на тачки лягати. Я тобі покажу, як лягаєть ся на тачки! — Лягла на тачки і каже до нього: Видиш, урвителью, як лягаєть ся на тачки? На поздовж, а не на поперек! — А він схопив тачки і шурнув до печі. Потім пішов до постелі, взяв золоту клітку з пташком, взув патинок на ногу, переступив море і прийшов до коня. — Га, ти тут, ти тут, але мало там не пропав! Ну нічого, добре, що вернув ся. Є й клітка! Тепер поїдемо до дому.

Прийшла баба з міста з гістьми, шукає за служницею, служниці нема. Чорт її знає, куди вона забрала ся! Пішла до печі, витягла печеню, буде їсти з гістьми. Їдять, пють. Коли вже дійшли до цупця, стямили ся, що то не урвитель спік ся в печи, але служниця. Каже баба: Ото чорт якийсь, поніс мене до міста! Знов той опришок утік. Уже ніколи його не спіймаю.

А ті поїхали до царя. Цар очікував їх дуже нетерпеливо. Зараз узяв від Трицять одного клітку і пташка: Слава Богу, що ти його мені приніс! Переписав на нього половину царства. Тепер іще ліпше Трицять

одному. Так йому вже добре, що ліпше не може бути. Не робить нічого, лише ходить із царем на прохід, читає газети; він другий по цареві. Але його братови дуже не добре, сго раз гірше, як було доси. Все він продумує, як би міг виїсти свого брата та самому дістати ся на його місце, щоби йому було так добре. Швидко надумав він, що має брехати. Прийшов до царя та поздоровив його: Дай Боже добрий день, царю найяснійший.

Дай Боже й тобі, воротарю. Що приносиш нового?

Я прийшов вам ось що сказати: Мій брат хвалив ся, що дістає для вас таку дівчину, що буде мати аж по пояс золоте волосє.

Добре, коли він се сказав. Я кавалєр, буду мати жінку. Кажє прикликати Трицять одного.

Дай Боже добрий день, найяснійший царю.

Дай Боже й тобі.

Чого ви мене кликали?

Ти знаєш чого, чому мене питаєш? Ти говорив перед людьми, що дістанеш для мене таку дівчину за жінку, що має аж по пояс золоте волосє.

Я не говорив, то неправда, анї навіть не чув ніколи, щоби була де така дівчина, що має золоте волосє.

Нема що пусто балакати. Менї казали, що ти хвалив ся, що знаєш, де вона і можеш її привести. Тепер мусиш іти.

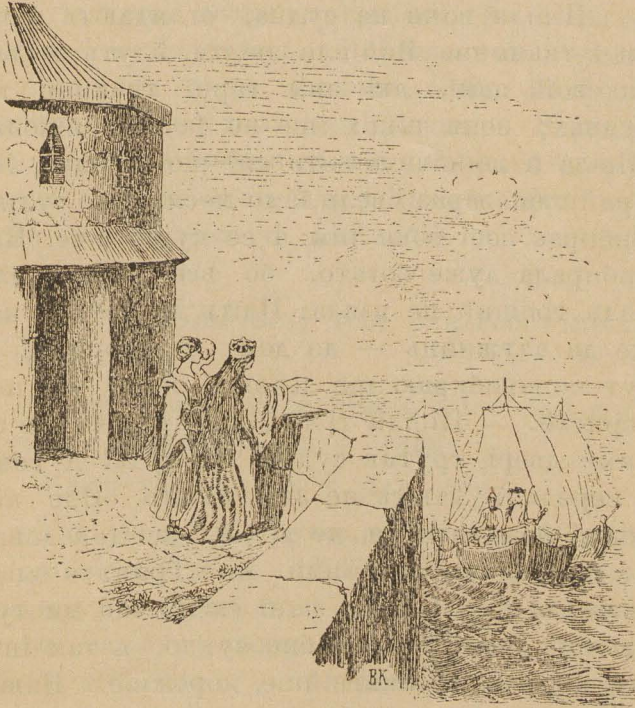
Пішов він з тим просто з хати до стайні з великим плачем. Упав на коня, так гірко плаче, що й кінь не міг витерпіти та обізвав ся до нього сумно: Чого плачеш Трицять один?

Як не маю плакати, коли на мене таке зложили, про що я ніколи не чував; а тепер мушу діставати.

Нічого не плач, усе буде добре. Йди, скажи цареві, най дасть збудувати три судна: Одно з мосяжу, друге зі срібла, третє з золота. Всі три має наладувати найгарнійшим шовком і матеріями. Тоді підемо по дівчину, а інакше ні.

Коли Трицять один сказав се цареві, він прикликав зараз майстрів, аби будували такі три судна. За три дни було все готове. Заладували судна так, що всюди були повні. Тоді вибрали ся оба, Трицять один з конем, у далеку дорогу по морю. Ввійшов Трицять один до судна, а кінь уступив лише передними ногами, а задними опер ся

до берега і так сильно трутив ті три судна, що поплили як вітер. Тоді й кінь скочив до середини. В ночі дійшли до того міста,

де була та дівчина і станули з суднами таки по кінець її загороди. Дав Бог день. Поотвирали судна, будуть продавати, що мають. Устала й панна і пішла з двома по-

коївками на прохід. Побачила ті судна і каже: Дивіть но, що то так виблискує на морю, хоч у вечер не було нічого. Йдіть швидко, пооглядайте, що те.

Пішли вони на судна, оглядають шовки і тканини. Вийшли звідти, йдуть заявити своїй пані, які там гарні тканини на суднах; вони таких іще не бачили ніколи. Пішла й вона подивити ся, що то таке. Як прийшла, зараз увели її до місячного судна. Вибирає собі вона там: І се купю й те. Навибирала дуже багато, бо все гарне, але коли грошей не взяла: Йдіть ви собі — каже до служниць — до дому по гроші, а я тут понавибираю ще дечого, поки ви повернете. — Пішли ті обі, кінь позачиняв за ними двері, трутив судна, плинуть! А вона в середині навіть не знає нічого. Йде на-решті подивити ся, де ті обі, що так довго не приходять із грішми. Але Трицягь один каже до неї: Прошу пані сюди, що ми тут маємо! Завів її на срібне судно, а там іще все красше, делікатнійше, дорожше. Навибирала вона й там багато-прегато: Все купю! Хоче вийти, подивити ся, де ті з грішми, а Трицягь один каже: Прошу пані сюди, ми тут маємо ще дещо в золотім судні. Ввійшли там, стоїть на столі золота свинка з девятерома

золотими поросятками. Усе купить. Веде її даліше, там сидить золота квочка з дванадцятєрома золотими курятами. І се купить. Має доволї гроший. Йде вона дивити ся, де сидять ті так довго з грїшми, бо відколи пішли і не вертають. Вийшла, не бачить нічого, лиш воду довкола себе, а судна плинуть. Вона налякала ся дуже. Вирвала один волос з голови і кинула його перед судна. Судна поставали. Кажі тепер, для кого мене везеш, чи для себе, чи для кого другого?

Він їй каже: Везу тебе для себе, нї для кого другого.

Уважай же, коли везеш мене для кого другого, згинеш разом зі мною.

Кажу тобі, що везу для себе.

По сїм судна рушили. Плинуть далї. А цар чекає дома. Казав справити золоту кариту й шовкові подушки, щоби в нїй привезти панну молоду до царської палати. Скоро ті доплили з суднами до міста, карита з чотирма сивими кїньми напроти них уже чекає. Зараз її посадили до карити з молодим королем. Завтра рано цар хоче брати шлюб із нею. Але вона не хоче. Чого ж ти відмовляєш ся? — питає цар.

Тому, що я маю ще дома золоте стадо.
Треба й його сюди спровадити.

А хтож спровадить? — питає цар.

Той, хто мене привіз.

Кличуть Трицять одного до хати. Чого бажаєте, царю найяснійший?

Молода царівна не хоче доти йти зі мною до шлюбу, доки не спровадити їй золотого стада з її дому.

Пішов він до стайні, упав на коня, плаче! Кінь питає його: Чого плачеш Трицять один, газдику мій добрий?

Га, мушу плакати, коли знов маємо до рогу; молода царівна не хоче йти з царем до шлюбу доти, доки не спровадимо їй золоте стадо.

Ну нічого, не плач. Йди до царя та скажи, най купить дванацять буйволових добрих, сухих шкір. І най купить дванацять сотнарів смоли та справить чотири підкови; кожда підкова має важити сотнар: до кожної підкови най справить по чотири гвозді, а кожний гвіздь має важити двацять п'ять кільограмів. Тоді підемо по стадо, інакше ні.

Пішов до царя і сказав, най купить дванацять буйволових добрих, сухих шкір і справить чотири підкови, кожда по сотнарови ваги, та до кожної по чотири гвозді,

а кожний гвіздь ваги двадцять п'ять кілограмів. Тоді підемо.

Добре, все буде за годину.

Коли все було готове, підкували коня, розтопили смолу, виляли один сотнар коневина на хребет і положили на те буйволову шкіру. Виляли другий сотнар смоли, поставили другу шкіру. Так поскладали всі. Тоді сів на верха Трицять один і так пустив ся в далеку дорогу. Взяв із собою рискаль і мотику, їдуть. Приїздять там, де пасло ся те золоте стадо, а там золота трава. Ну злізай — каже кінь — тепер будемо воювати. Викопай мені тут таку глибоку яму, щоби я з неї не бачив себе.

Він викопав і питає: Чи доста глибока?

Побачу, вилази звідти.

Вискочив звідти, а кінь ускочив: За мало, треба ще копати.

Копав він знов. Викопав іще раз так за глибоко та питає: Чи буде доста?

Не знаю, побачимо; виходи звідти.

Вийшов звідти, а кінь туди. Ще мало, ще треба копати, але вже не богато.

Скочив в яму, копає далі. Викопав на один рискаль і питає: Доста вже глибоко?

Думаю, що тепер буде доста.

Виліз звідти, а кінь скочив в яму: Те.

пер добра. Обв'язи мені довкола шиї обру-
тянку, а сам виліз на отсе старе дерево і
будеш приглядати ся звідти на нашу війну.

Виліз Трицять один на дерево, а кінь
заржав тоді в ямі. Почув золотий огер у
стаді, почав бігати по пасовиску, як скаже-
ний. Умучив ся, а не знайшов його. Заржав
у друге кінь в ямі. Огер так літає по пасо-
виску, так за ним шукає, аж з нього капає
піна. Не міг його знайти. Пішов знов до
кобил. А кінь у ямі заржав у третє. Знов
літає огер по пасовиску, але так літає, аж
іскри сиплять ся йому з підків. Так зігрів
ся, що піт цюркотів з нього, а піну лопа-
тою можна було згортати. Коли кінь в ямі
думав, що огер доста вже зігрів ся і змучив
ся, вийшов з ями на верха. Той побачив
його та летить до нього на двох ногах так,
аж йому з пащеки полемінь бухає. Прибіг
до коня, почали бити ся. Так бють ся, що
вже інакше не можна. Вже поздирав з коня
всі шкіри, лиш одна лишила ся. Нараз як
ударить кінь огера по лопатках, аж покро-
вавив його: Злізай, Трицять один, з дерева,
тепер він наш! А я вже не маю лиш одну
підкову на правій передній нозі. Заложи
йому зумбела та сїдай на нього, а я піду за
вами! — Сів той на золотого огера, огер

заржав, почали бігти кобили, лошата, все стадо. Йдуть до царя. Прийшли до царя, ціле місто збігло ся дивити ся та чудувати ся, бо такого ніхто ніколи не бачив. Прийшли до царського двора, тоді цар каже: Ну, царівно, тепер підемо до шлюбу!

О ні, ще зараз не підемо.

А коли-ж?

Ще треба се стадо подоїти.

Цар питає: А хто-ж його подоїть?

Той, хто пригнав.

Трицять один. маєш усе стадо тепер подоїти, бо царівна не хоче зо мною доти йти до шлюбу, доки його не видноїть ся.

Трицять один плаче. Як він те подоїть, коли воно все таке скажено люте? До нього нема приступу. Йде до стайні, а кінь питаєть ся: Чого плачеш, Трицять один?

Як мені не плакати, коли мушу доїти се стадо.

Не бій ся нічого; йди лише, скажи цареві, що поки ти будеш доїти, я мушу ходити поміж стадом.

Пішов до царя і сказав, що його кінь має вільно бігати поміж стадом, доки буде доїти. Цар каже: я не дбаю, най собі бігає, лиш ти дій, щоби я йшов уже раз до шлюбу.

Випустив він вільно свого коня зі стайні. А коник бігає від кобили до кобили нюхаючи. Трицять один доїть. Так тихо стоять ті біснотаті кобили, як овечки, ані не порушить ся жадна. Подоїв він усі. надоїв дванацять бочок молока. Пішов царя повідомити, що подоїв.

Добре; тепер, царівно, йдемо до шлюбу.

Не піду доти доки в тім молоці не скупаєть ся хто.

А хтож має скупати ся?

Той, хто надоїв — відповіла царівна. А те молоко було таке горяче, що в бочці кипіло. — Ну, Трицять один, скупаєш ся в тім молоці, бо царівна не хоче доти йти до шлюбу, доки не скупаєш ся.

Той знов плаче. Як він буде купати ся, коли воно таке горяче?

Питає кінь: Чого плачеш? Не плач, усе буде добре.

Та як мені не плакати, коли кажуть купати ся в такім горячім молоці.

Скажи цареві, що скупаєш ся, як я буду ходити собі вільно.

Пішов до царя і сказав, що скупаєть ся тоді, як кінь буде бігати вільно, поки він буде купати ся в тім горячім молоці. Коли

ми разом їздили стільки, най бодай бачить мою смерть.

Цар відповідає: Що се мене обходить? Купай ся, як собі хочеш.

Пішов він, випустив коня зі стайні. Прибіг кінь до бочки, подув три рази, молоко стало зовсім літне. як раз добре для купелі. Скупав ся Трицять один у молоці, був і так гарний хлопець, але по купелі став іще сім раз красший. Вискочив з бочки, кінь подув знов три рази, молоко кипить у бочці як перше, аж перевертаєть ся. Пішов Трицять один повідомити царя, що вже скупав ся. — Добре, коли скупав ся. Але цареви дуже сподобало ся, що він вийшов з купелі такий красний. Піде й він скупати ся та аж потім поїде до шлюбу. Він був сухий, зчорнілий, бо все хорував та подумав собі, що й він буде такий гарний по купелі. Пішов до бочки, скочив у молоко, зараз повискакували йому очи. Зварив ся в молоці. А царівна взяла собі шлюб із тим, що її привіз. Тоді справили такий бенкет, що аж до неба дим пішов та на хмарі зупинив ся. Я з того бенкету йшов та якось на ту хмару задивив ся тай упав. Як упав, то аж тут устав. А ви просили

казки, то я ї сказав: ні довгої, ні короткої, як від мене до вас. Сказав би ще ї далі, та не вмію. А ті живуть та хліб жують, коли не повмирали.

